

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI**

06

URAIA NA MAADILI

Muda: Saa 1:30

Mwaka: 2023

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A na B zenye jumla ya maswali arobaini na tano (45).
2. Jibu maswali yote.
3. Soma maelekezo yote yaliyoko katika fomu maalumu ya kujibia (OMR).
4. Jaza taarifa zote katika fomu ya OMR.
5. Weka **kivuli** katika kila tarakimu ya **Namba yako ya Mtihani** kwenye nafasi husika katika fomu ya OMR.
6. Weka **kivuli** katika herufi ya jibu sahihi kwa swali la 1 hadi 40 katika fomu yako ya kujibia uliyopewa. Kwa mfano, kama jibu sahihi ni A weka kivuli kama ifuatavyo:

AA	BB	CC	DD	EE
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------
7. Ukigundua kuwa herufi uliyoweka kivuli si jibu sahihi, futa kivuli hicho kwa umakini kwa kutumia kifutio safi kabla ya kuweka kivuli katika herufi mpya.
8. Tumia **penseli ya HB** tu katika kujibu swali la 1 hadi 40, na kalamu ya wino wa **bluu** au **mweusi** kujibu swali la 41 hadi 45.
9. Simu za mkononi na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.

Ukurasa wa 1 kati ya 8.

SEHEMU A (Alama 40)

Katika swali la 1-40, chagua jibu sahihi kisha weka kivuli kwenye herufi ya jibu sahihi katika fomula maalum (OMR) uliyopewa.

1. Uhuru na umoja wa kitaifa ni mambo ya kujivunia kwa kila mtanzania. Ipi ni athari inayotokana na kuvurugwa kwa uhuru na umoja wa taifa nchini?
A Kudumaa kwa maendeleo ya nchi   B Kupungua kwa deni la Taifa
C Kupungua kwa vitega uchumi   D Kukosekana kwa utawala bora
E Kuongezeka kwa rushwa
2. Watu wenye mahitaji maalumu hujisikia vizuri na kujiamini wanapopendwa na kuthaminiwa katika jamii. Ni tendo gani linapaswa kuepukwa tunapotoa huduma kwa watu wa kundi hilo?
A Kuwapa huduma sahihi za afya
B Kuwachagua katika nafasi za siasa
C Kuwatenga kwenye nafasi za uongozi
D Kuwasaidia kwenye masuala ya kisheria
E Kutumia lugha vizuri
3. Wanafunzi wanapaswa kushirikishwa katika mchakato wa kupanga mipango ya maendeleo ya shule zao. Ni kipengele gani kinapaswa kuonekana kabla ya vingine katika mpango mkakati wa shule?
A Tathmini   B Muda   C Utekelezaji
D Malengo   E Mahitaji
4. Ni kiongozi yupi katika muundo wa serikali ya kata ana kazi na wajibu wa kuelimisha jamii dhidi ya tamaduni potofu?
A Diwani   B Afisa maendeleo   C Afisa mtendaji
D Afisa elimu   E Afisa afya
5. Kila shule inahitaji kufanya vizuri kitaaluma. Ni njia ipi inaweza kuisaidia shule kufanya vizuri kitaaluma?
A Kuwa na idadi kubwa ya wanafunzi shuleni
B Kuwa na wanafunzi wenye nidhamu
C Kuwa na idadi kubwa ya watumishi shuleni
D Kuwaruhusu walimu kushiriki kazi za nje muda wote
E Kufanya midahalo mara kwa mara shuleni
6. Ipi kati ya zifuatazo ni sifa nzuri ya shule?
A Wanafunzi kupewa muda mwingi wa kucheza.
B Walimu kuonesha nidhamu nzuri.
C Viongozi wa shule kuwa na uhuru mkubwa.
D Kutunzwa vizuri kwa mazingira ya shule.
E Wanafunzi kuvaa sare wanazozipenda.

7. Kwa nini wanafunzi wanashauriwa kuvaa vizuri na kuwa nadhifu shuleni na nyumbani?
 A Ili kuakisi utandawazi B Ili kuonesha usasa
 C Ili kuakisi tabia njema D Ili kuonesha mitindo ya mavazi
 E Ili kuonesha ufahari
8. Ni shughuli ipi kati ya zifuatazo **sio** ya kujitolea?
 A Kuanzisha bustani za mboga B Kufagia eneo la shule
 C Kushiriki katika klabu ya skauti D Kupanda miti au maua shuleni
 E Kuimba wimbo wa shule
9. Utakiitaje kitendo cha vijana wengi kushiriki katika majanga ya moto kwa kusaidia kutokuteketea kwa watu, mifugo, majengo na vifaa vingine?
 A Zimamoto B Uokoaji C Uhodari
 D Uzalendo E Utiifu
10. Mahusiano mema katika jamii hujengwa kwa matendo mazuri yanayotendwa na wanajamii. Ni matendo gani yanajenga mahusiano hayo?
 A Uaminifu na ubinafsi B Uvivu na ustahimilivu
 C Ukweli na uwazi D Uaminifu na umbea
 E Uvumilivu na migogoro
11. Vitendo vya kikatili kwa watoto vinaweza kufanyika katika ngazi mbalimbali kwenye jamii. Je, mtoto anawezaje kuepuka vitendo hivyo?
 A Kuwa mpole na mnyenyekevu B Kuwa mwadilifu na mwangalifu
 C Kuwa mpole na mcheshi D Kuwa mchangamfu na mpole
 E Kuwa mstahimilivu na mwadilifu
12. Ni muhimu kutenda mambo mema kwa wengine kwa namna ambayo wewe ungependa kutendewa. Kitendo kipi kinaonesha kuwajali wengine?
 A Kumlisha chakula mgonjwa B Kuvaa nguo nzuri
 C Kusalimia wazee kwa heshima D Kuvaa nguo za heshima
 E Kucheza pamoja na wengine
13. Amani na usalama katika jamii hujengwa kwa maelewano mazuri. Ni mbinu gani inaweza kutumika kujenga uhusiano mzuri na watu wengine katika jamii?
 A Kushirikiana wakati wa raha
 B Kushirikishana matatizo ya kifamilia
 C Kushirikiana wakati wa shida na raha
 D Kuwatembelea ili kujua shida zao
 E Kushirikiana wakati wa shida
14. Kundi lipi **sio** la watu wenye mahitaji maalumu katika jamii?
 A Vijana wenye nguvu B Watu wenye ulemavu wa kusikia
 C Watoto wenye ulemavu wa kusikia D Watu wenye ulemavu wa ngozi
 E Watu wenye ulemavu wa akili

Ukurasa wa 3 kati ya 8

15. Ipi ni faida ya matumizi sahihi ya mitandao ya mawasiliano kwenye jamii?
- Hutoa takwimu au taarifa sahihi
  - Huheshimu usawa wa binadamu
  - Husaidia kufanya miamala ya fedha
  - Husaidia kutuma ujumbe sahihi
  - Husaidia kutunza siri za watu
16. Ili nchi iendeleo, inahitaji uongozi bora. Sifa ipi inapambanua kiongozi bora katika jamii?
- Kupendwa na watu
  - Kuwa mzungumzaji sana
  - Kutimiza wajibu
  - Kuwa na uwezo wa kifedha
  - Kuwa na elimu ya juu
17. Muda ni miongoni mwa rasilimali zinazochangia katika maendeleo endelevu. Je, nini kinahitajika ili kutumia muda vizuri?
- Kupangilia matukio kulingana na fursa
  - Kupangilia mambo yajayo kwa kuangalia rasilimali
  - Kupangilia majukumu kulingana na rasilimali zilizopo
  - Kupangilia mambo yajayo kwa kuzingatia fedha
  - Kupangilia matukio kulingana na vipaumbele
18. Rasilimali za shule zinaweza kutumika kuleta maendeleo, na ni wajibu wa kila mmoja kuzilinda. Hatua zipi zinatakiwa kuchukuliwa katika kufanya utunzaji wa rasilimali hizo?
- Kufanya ukaguzi wa mara kwa mara
  - Kufanya ukaguzi na kutoa taarifa
  - Kufanya ukaguzi na kuzigawa rasilimali kwa watu
  - Kufanya ukaguzi na kununua rasilimali mpya
  - Kufanya ukaguzi na kuzitupa
19. Matendo yafuatayo hujenga nidhamu binafsi kwa wanafunzi **isipokuwa:**
- kumaliza kazi kwa wakati.
  - kuwa na ratiba ya kujisomea.
  - kusoma kwa bidii.
  - kutumia muda vizuri.
  - kusubiri kupangiwa majukumu.
20. Rushwa imekuwa kikwazo kikubwa katika maendeleo ya nchi. Ni njia ipi kati ya hizi zifuatazo sio ya kuzuia na kupambana na rushwa nchini?
- Uwazi
  - Uzalendo
  - Uadilifu
  - Ustahimilivu
  - Uwajibikaji
21. Tendo lipi linaonesha uwepo wa utawala bora katika ngazi ya familia?
- Kununulia familia nguo nzuri na za kisasa
  - Kuhakikisha kuwa wanafamilia wote wanapata haki sawa
  - Uwepo wa chakula kitamu kwa wanafamilia
  - Uwepo wa samani nzuri na za gharama nyumbani
  - Watoto kuwa huru kuchagua marafiki

27. Utakapoanza masomo ya sekondari Kidato cha Kwanza mwaka 2024, ni aina ipi ya wanafunzi unapaswa kushirikiana nao unapokuwa shuleni?
- A Wenye utiifu kwa viongozi wa shule
  - B Wenye ujuzi wa kucheza michezo mbalimbali
  - C Wasomaji wa vitabu vingi
  - D Wenye nidhamu nzuri
  - E Wenye kujiamini wakati wote
28. Ng'ombe wa Bwana Nguvumali walikufa kutokana na ukame. Bwana Nguvumali aliamua kuiba ng'ombe wa Bwana Kazimoto. Ni tabia ipi Bwana Nguvumali alishindwa kuionesha?
- A Uwajibikaji na uvumilivu
  - B Uyumilivu na wizi
  - C Uvumilivu na uadilifu
  - D Uadilifu na ustahimilivu
  - E Uvumilivu na ukarimu
29. Kila mtu ana majukumu ya kutekeleza katika jamii. Jukumu gani kuu wanafunzi wanatakiwa kutekeleza shuleni?
- A Kusoma masomo yote kwa bidii
  - B Kushiriki katika michezo shuleni
  - C Kukimbia mchakamchaka
  - D Kumwagilia bustani ya shule
  - E Kusafisha eneo la shule
30. Ni muhimu sana kwa wanafunzi kutekeleza majukumu ya nyumbani. Ni kwa namna gani wanafunzi wanaweza kuongeza ufanisi katika utendaji wa shughuli za nyumbani?
- A Kutumia ratiba ya shuleni kufanya shughuli za nyumbani
  - B Kufanya kazi kwa bidii shuleni tu
  - C Kutokwenda shule hadi akamilishe shughuli zote za nyumbani
  - D Kufanya tathmini ya utendaji wa majukumu yote ya nyumbani
  - E Kufanya majukumu ya nyumbani usiku kucha
31. Babulee alikataa kwenda kuwinda ndege na rafiki zake kwa kuwa ulikuwa muda wa kipindi cha Hisabati. Alipoulizwa alijibu kwamba alipima faida na hasara za jambo hilo ndipo alifanya uamuzi. Kitendo hiki kinaitwaje?
- A Tathmini ya kina
  - B Mawazo ya kina
  - C Uamuzi sahihi
  - D Mapendekezo sahihi
  - E Uchambuzi wa kina
32. Tabia ya unafiki katika jamii ni jambo lisilofaa kutokana na athari zake hasi. Kipi kifanyike ili kuiondoa katika jamii?
- A Kushitaki wanafiki mahakamani
  - B Kuhoji wanafiki mbele ya umma
  - C Kueleza ukweli kuhusu wanafiki
  - D Kusuta wanafiki mbele ya umma
  - E Kuwatenga wanafiki na watu wengine

33. Rushwa ni adui wa haki za watu na maendeleo. Madhara ya rushwa katika jamii ni yapi?
- A Kupata wataalamu wasio na sifa
B Kupata wahitimu wengi
C Kushuka kwa bei za bidhaa
D Kushuka kwa idadi ya vifo
E Kukosekana kwa matabaka katika jamii
34. Ukweli na uwazi ni tabia muhimu katika jamii, ingawa baadhi ya wanajamii huzipuuza. Njia zipi zitumike ili kuboresha tabia hizi?
- A Kushauri watu kuwa wastahimilivu na wanyenyekevu
B Kuwaelekeza watu kuongea ukweli na kukataa maovu
C Kuisisitiza uaminifu kwa viongozi
D Kufuata mawazo ya wazee katika jamii
E Kufuata miongozo ya viongozi waliopo
35. Tanzania inasifika kwa kuwa na uhusiano mzuri na mataifa mengine. Ipi ni misingi ya Tanzania kuhusu sera ya mambo ya nje?
- A Usawa na utu
B Uhuru na ujamaa
C Uwazi na ukweli
D Mshikamano na uvumilivu
E Uhuru na kujitegemea
36. Umoja wa Mataifa ni chombo kinachojumuisha mataifa huru duniani. Jambo gani lilichangia kuanzishwa kwake?
- A Kuzuia Marekani isitawale dunia
B Kuepusha vita nyingine ya dunia isitokee
C Kuandaa mataifa ya Afrika kupata uhuru wao
D Kulinda maslahi ya nchi tajiri duniani
E Kuizuia Uingereza isitawale mataifa ya kiafrika
37. Ni mila ipi potofu humsababishia mama mjamzito kutokwa damu nyingi au kupoteza maisha wakati wa kujifungua?
- A Kuzuia wanawake kula baadhi ya vyakula
B Ukeketaji kwa wanawake
C Mwanamke kufanya kazi nyingi
D Kuwa na jukumu la kuhudumia familia
E Kurithi wajane
38. Tanzania ni mwanachama wa jumuiya ya madola. Jumuiya hiyo inaundwa na wanachama waliowahi kutawaliwa na nchi gani?
- A Ufaransa
B Uingereza
C Ureno
D Ubelgiji
E Ujerumani

39. Kuchangamana na watu wenye tamaduni na asili tofauti ni jambo la msingi kwa nchi yoyote. Kuna umuhimu gani wa kuishi na watu wenye asili tofauti?
- A Wanatuwezesha kubadilishana ujuzi
  - B Wanatusaidia kupuuza tamaduni za kigeni
  - C Wanatusaidia kulinda uzalendo wetu
  - D Wanatuwezesha kusahau historia za kigeni
  - E Wanatuhamasisha kulinda tamaduni za asili
40. Njia ipi inaweza kutumika katika kukabiliana na madhara hasi ya utandawazi nchini Tanzania?
- A Kuwasikiliza wazazi na kulinda utamaduni wetu
  - B Kuzikubali tamaduni zingine na kulinda uzalendo wetu
  - C Kutumia mitandao ya kijamii bila usimamizi
  - D Kukuza teknolojia ya mawasiliano kutoka nchi zilizoendelea
  - E Kuhamasisha vijana kuacha kutumia mitandao ya kijamii

SEHEMU B (Alama 10)

Katika swali la 41–45, andika majibu sahihi katika nafasi zilizoachwa wazi kwa kutumia kalamu ya wino wa bluu au mweusi.

41. Uhusiano wa kidiplomasia kati ya Tanzania na nchi nyingine hutoa fursa mbalimbali. Fursa zipi mbili zinapatikana kutokana na uhusiano huo?
42. Pazi ni mwanafunzi mwenye tabia ya kukiuka sheria za shule. Je, ni madhara gani mawili yanaweza kumpata?
43. Vyanzo gani viwili vinaweza kutumika katika kupokea na kutoa taarifa sahihi shuleni?
44. Njia zipi mbili zinaweza kutumika kuondoa changamoto ya miundombinu chakavu na mrundikano wa kesi mahakamani kwa lengo la kusaidia mahakama kufikia malengo yake?
45. Kwa nini jumuiya za kiuchumi katika Bara la Afrika hazijafikia malengo yaliyotarajiwa? Toa sababu mbili.